

Секція 1. Філософське осмислення феномену техніки

УДК 101

М.Тененський

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

«ДЕМОНІЗМ» ТЕХНІКИ

М. Tenenskyj

«DEVIL» OF TECHNOLOGY

Людина завжди була тісно пов'язана з технікою. З її допомогою ми виробляємо велику кількість продуктів, обробляємо масиви інформації, досягаємо нових вершин в пізнанні Всесвіту та себе самих. Ось чому однією з найважливіших проблем філософії є проблема «концепції людини, що створює і використовує техніку».

Число людей, які, тим чи іншим чином, використовують технічні засоби або їх побічні ефекти, зростає щодня. Сучасна людина своїм втручанням може порушувати або навіть руйнувати природні системи. Безсумнівно, це абсолютно нова ситуація: ніколи раніше людство не могло знищити життя в окремо взятій екологічній системі чи навіть у глобальному масштабі, або довести її до виродження.

Демонізм – це символ злого начала. Коли мова йде про демонізм техніки, мається на увазі непередбачувані негативні наслідки використання її людиною. Чим загрожує технічний прогрес? Згадаємо видатного німецького філософа Карла Ясперса. На його думку, повна механізація та автоматизація сфер діяльності людини не полегшить тягар її праці, не зменшить її негативний вплив на світ. Слід зазначити, що техніка, будучи створена людиною, в ході перетворення трудової діяльності зможе перетворити і саму людину. Ось чому К. Ясперс зауважує, що в техніці закладені не тільки необмежені можливості корисного, але і безмежна небезпека. Адже все це може перетворитись в усе захоплюючу силу. Чи можна сподіватись, що негаразди, пов'язані з технікою, колись будуть подолані людиною? Це питання досі ставить перед собою велика кількість мислителів, і, дуже часто, відповідь на нього така: «На демона техніки не знайдеться жодної управи».

Карл Ясперс вважав, що кожна далекоглядну людину, з давніх часів, охоплював неймовірний страх перед технічним світом. Це жах, який, до речі, не кожен міг усвідомити в повній мірі. Проте, слід зазначити, що багато філософів того часу доводили, що негативні наслідки використання техніки – це наслідки зловживань нею людиною, які можна виправити.

Подібну до поглядів К. Ясперса думку мав М. Бердяєв. Він вбачав в техніці згубну (насамперед для душі) силу. Він писав: «Серце важко виносить дотик холодного металу, воно не може жити в такому середовищі... Техніка завдає сильного удару гуманізму та гуманістичному світогляду... Машина по природі своїй антигуманістична». Схожі ідеї можна споглядати в творчості німецького інженера Ф. Дессауера. В його книзі «Суперечки навколо техніки» стверджується, що до трьох критик І. Канта слід додати четверту – критику технічної діяльності.

Захоплені винаходом, удосконаленням технічних засобів, люди думають лише про покращення якості життя, а в цілому рухаються до неминучої катастрофи. І питання, мабуть, полягає лише в часі. Вся подальша доля людства, залежить від того, чи впорядкує воно наслідки технічного розвитку, чи ні. За словами М. Бердяєва «абсолютна влада техніки та машин неодмінно приведе нас до сумного кінця – небуття в технічній досконалості». Ось чому жодним чином не можна допустити автономію техніки, не можна надати їй повну свободу дії, адже вона повинна бути підпорядкована душі і цінностям життя.